

Nr 46.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1952/53 under försvarets fonder m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

Försvarets fonder.

FÖRSVARETS FASTIGHETSFOND.

Arméns delfond.

1:o) Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m. I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t beträffande kapitalbudgeten under försvarets fonder (bilaga 25, punkt 2, s. 5 och 6 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1952) föreslagit riksdagen att till ifrågasvarande ändamål för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 800 000 kronor.

Utskottet. Under hänvisning till vad utskottet anfört under punkt 19 i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 17 får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställa,

att riksdagen må till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 800 000 kronor.

2:o) Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 4, s. 7 och 8) att till ifrågasvarande ändamål för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har för nästa budgetår äskat ett anslag av 1 500 000 kronor. Departementschefen, som funnit förvaltningens förslag vara väl motiverat, har ansett sig i nuvarande läge nödgad föreslå, att programmet begränsas.

Utskottet, som vill understryka angelägenheten av att åtgärder för förbättrande av utbildningsförhållandena fullföljas, anser sig på av departementschefen anförda skäl böra biträda Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen*, för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

3:o) **Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder. Skyddsanordningar vid arméns anläggningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 5 och 6, s. 8 och 9), innebärande beträffande förstnämnda anslag oförändrat belopp och beträffande sistnämnda anslag en höjning med 50 000 kronor, beroende på att den ökade inbrottsfrekvensen vid försvarets förråd medför behov att snabbt förbättra skyddsanordningarna, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1952/53 anvisa

a) till *Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder* ett investeringsanslag av 250 000 kronor;

b) till *Skyddsanordningar vid arméns anläggningar* ett investeringsanslag av 150 000 kronor.

4:o) **Uppförande av förråds- och garagebyggnader för arméns radar-materiel.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 7, s. 9 och 10) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

För ifrågavarande ändamål ha 1950 och 1951 års riksdagar anvisat tillhoppa 1 000 000 kronor, därvid förutsattes att medlen i första hand skulle tagas i anspråk för uppförande av radarhall med verkstadslokaler för arméns radarskola. För uppförande av en skolbyggnad för radarskolan ävensom för tillgodoseende av byggnadsbehovet för radarmaterielen har fortifikationsförvaltningen för nästa budgetår äskat ytterligare 800 000 kronor.

För att tillgodose medelsbehovet för de mest trängande byggnadsåtgärderna har departementschefen föreslagit, att för nästa budgetår anvisas ett ytterligare belopp av 500 000 kronor. Anslaget har ansetts böra i första hand användas för att påbörja den planerade skolbyggnaden.

Utskottet tillstyrker den äskade medelsanvisningen och hemställer alltså, att riksdagen må till *Uppförande av förråds- och garagebyggnader för arméns radarmateriel* för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

5:o) **Ordnanande av Stockholms luftvärnsregementes förläggning.** Under hänvisning till vad utskottet anfört under punkt 21 i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 17 får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 8, s. 10) hemställa,

att riksdagen må till *Ordnanande av Stockholms luftvärnsregementes förläggning* för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

6:o) **Tygverkstäder.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 9, s. 10 och 11) att bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1952 föreslagits omdisponera för verkstadsändamål beräknade medel under de för femårsperioden 1942/47 anvisade anslagen till Vissa byggnadsarbeten m. m.

Riksdagen har inom ramen för de för armén för femårsperioden 1942/47 anvisade anslagen till Vissa byggnadsarbeten m. m. beräknat medel, tillhoppa omkring 13 miljoner kronor enligt prisläget den 1 juli 1941, till ny-, om- och tillbyggnad av tygstationerna och truppförbandens verkstäder.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen* anfört, att till följd av läget på byggnadsmarknaden föreslagna verkstäder till en kostnad av i runt tal 5 miljoner kronor enligt prisläget den 1 juli 1941 ännu icke kommit till utförande. Arméförvaltningens tygavdelning hade hemställt, att fortifikationsförvaltningen i sina medelsäskanden måtte upptaga medel för rationalisering av tygverkstäder vid ytterligare ett antal angivna förband för en kostnad av cirka 7 miljoner kronor enligt prisläget den 1 april 1951. Fortifikationsförvaltningen hade efter samråd med chefen för armén funnit, att ytterligare medel icke borde äskas för ifrågavarande ändamål, förrän tillgängliga anslagsmedel upparbetats. För att möjliggöra att vissa av tygavdelningen nyanmälda byggnadsarbeten av hög angelägenhetsgrad skulle kunna utföras med förtursrätt före vissa av lägre angelägenhetsgrad, för vilka medel beräknats, ville emellertid förvaltningen föreslå, att förenämnda resterande medel inom femårsplanen finge efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall tagas i anspråk jämväl för sådana rationaliseringsåtgärder beträffande verkstäder, som tygavdelningen kunde finna mest angelägna.

Departementschefen har tillstyrkt förslaget.

Utskottet tillstyrker förevarande framställning och har alltså icke något att erinra mot för ändamålet föreslagen omdisposition av anslagsmedel.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1952 föreslagits omdisponera för verkstadsändamål beräknade medel under de för femårsperioden 1942/47 anvisade anslagen till Vissa byggnadsarbeten m. m.

7:o) **Förråd för armén.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 10, s. 11 och 12) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har för ändamålet för nästa budgetår äskat 5 000 000 kronor, vilket belopp departementschefen ansett under nuvarande förhållanden böra begränsas till 1 000 000 kronor.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Förråd för armén* för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Marinens delfond.

8:o) **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.** Under hänvisning till vad utskottet anfört under punkt 22 i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 17 får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 12, s. 13) hemställa,

att riksdagen må till *Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kronor.

9:o) **Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 13, s. 14) att till ifrågakarande ändamål för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

Riksdagen har för budgetåren 1949/52 till ifrågakarande ändamål anvisat tillhoppa 1 800 000 kronor. Fortifikationsförvaltningen har för nästa budgetår äskat 1 700 000 kronor. Med beaktande av att vid utgången av budgetåret 1950/51 återstod av anvisade medel ett obundet belopp av omkring 900 000 kronor har departementschefen föreslagit, att anslaget för nästa budgetår begränsas till 200 000 kronor.

Utskottet har icke något att erinra mot den verkställda anslagsberäkningen och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen*, för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

10:o) **Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder. Skyddsanordningar vid marinens anläggningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 14 och 15, s. 14 och 15), innebärande beträffande vardera anslaget en höjning med 50 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1952/53 anvisa

a) till *Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder* ett investeringsanslag av 100 000 kronor;

b) till *Skyddsanordningar vid marinens anläggningar* ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

11:o) **Avlöpningsbädd och kajanläggningar vid Karlskrona örlogsvarv.** Under hänvisning till vad utskottet anfört under punkt 24 i sitt av riks-

dagen godkända utlåtande nr 17 får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 16, s. 15 och 16) hemställa,

att riksdagen må till *Avlöpningsbädd och kajanläggningar vid Karlskrona örlogsvarv* för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 375 000 kronor.

12:o) **Anordnande av vissa förråd och garage.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 17, s. 16 och 17) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

Medelsbehovet av de under förevarande anslagsrubrik anmälda byggnadsobjekten har enligt prisläget den 1 april 1951 beräknats till sammanlagt 2 200 000 kronor. Då tidigare anvisats 575 000 kronor skulle kvarstående medelsbehov belöpa sig till 1 625 000 kronor. Fortifikationsförvaltningen har föreslagit, att detta kvarstående medelsbehov med hänsyn till rådande byggnadsrestriktioner tillgodosåges under två budgetår, varvid medelsanvisningen för budgetåret 1952/53 borde uppgå till 800 000 kronor. Ämbetsverket har hemställt, att detta belopp måtte anvisas.

Med hänsyn till nuvarande restriktioner i fråga om byggnadstillstånd torde, framhåller departementschefen, det av fortifikationsförvaltningen föreslagna byggnadsprogrammet få utsträckas över en längre tidrymd. Departementschefen har därför förordat, att för nästa budgetår anvisas ett anslag av 400 000 kronor för de mest angelägna arbetsobjekten.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Anordnande av vissa förråd och garage* för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

13:o) **Modernisering av vissa anläggningar vid marinen.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 18, s. 17 och 18) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 700 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen äskar för ändamålet för nästa budgetår 1 000 000 kronor, under det att departementschefen tillstyrker anvisande av 700 000 kronor.

Utskottet tillstyrker, att anslag anvisas i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Modernisering av vissa anläggningar vid marinen* för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 700 000 kronor.

Flygvapnets delfond.

14:o) **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.** Under hänvisning till vad utskottet under punkt 25 anfört i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 17 får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 20, s. 19) hemställa,

att riksdagen må till **Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.** för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

15:o) **Vissa flygfältsarbeten m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 21, s. 19—22) att dels medgiva, att flygfältsarbeten m. m. vid flygvapnet må komma till utförande i av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1952 angiven omfattning, dels ock till **Vissa flygfältsarbeten m. m.** för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 16 000 000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ewerlöf m. fl.* (I: 331) och den andra inom andra kammaren av herr *Hjalmarson m. fl.* (II: 442), i vilka hemställts bl. a., att riksdagen måtte till vissa flygfältsarbeten m. m. för budgetåret 1952/53 anvisa, utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, 4 miljoner kronor,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Holmbäck m. fl.* (I: 333) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 434), i vilka hemställts bl. a., att riksdagen måtte till vissa flygfältsarbeten m. m. för budgetåret 1952/53 anvisa, utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, 3 miljoner kronor.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna I: 333 och II: 442.

Genom beslut av 1947—1951 års riksdagar ha sammanlagt 59 900 000 kronor anvisats för påbörjande av vissa flygfältsarbeten, varjämte enligt medgivande av 1951 års riksdag möjlighet föreligger att under budgetåret 1951/52 igångsätta flygfältsarbeten inom en kostnadsram av ytterligare 8 500 000 kronor.

Flygförvaltningen har i sina medelsäskanden hemställt dels om medgivande att under budgetåret 1952/53 få igångsätta ytterligare flygfältsarbeten m. m. inom en kostnadsram av 34 275 000 kronor, dels ock att till **Vissa flygfältsarbeten m. m.** måtte för samma budgetår anvisas ett investeringsanslag av 30 075 000 kronor. Flygförvaltningens förslag avser huvudsakligen ett genomförande av den 3-årsplan för utbyggnad av flygfälten, som fastställdes av 1947 års riksdag men som av olika anledningar icke kunnat genomföras i avsedd takt. Därjämte har flygförvaltningen räknat med viss fortsatt utbyggnad av flygfälten utöver ramen för ifrågasvarande 3-årsplan.

Departementschefen har funnit det med hänsyn såväl till fredsutbildningen och den allmänna flygsäkerheten som till krigsberedskapen vara synnerligen angeläget, att de påbörjade moderniseringsarbetena fortsättas och komma till utförande i den utsträckning, som förhållandena på arbetsmarknaden kunna medgiva. På grund av det ekonomiska läget och den därav betingade begränsningen av investeringsverksamheten ha emellertid dessa moderniseringsarbeten måst genomföras i avsevärt långsammare takt än som förutsatts, i följd varav en eftersläpning i flygfältsprogrammet uppstått. Med hänsyn härtill har det syntts *departementschefen* tillräckligt om det anslag, som anvisas för ändamålet, begränsas till 19 000 000 kronor. Av detta belopp ha 3 000 000 kronor, avseende prisstegringar m. m., ansetts böra anvisas å tilläggsstat. Liksom tidigare bör, framhåller *departementschefen*, Kungl. Maj:t beredas möjlighet medgiva, att flygfältsarbeten få igångsättas inom en viss kostnadsram utöver anslagsbeloppet, förslagsvis 20 000 000 kronor. Det har syntts få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om byggnadsprogrammets närmare utformning.

Utskottet. Enligt utskottets mening är det av vikt, att de påbörjade moderniseringsarbetena vid de militära flygfälten komma till utförande. Såsom i ärendet emellertid framhållits ha på grund av det ekonomiska läget och den därav betingade begränsningen av investeringsverksamheten dessa moderniseringsarbeten måst genomföras i avsevärt långsammare takt än som förutsatts, vilket haft till följd att en eftersläpning i flygfältsprogrammet uppstått.

Av angivna skäl synes det av flygförvaltningen äskade anslaget böra begränsas. Kungl. Maj:ts förslag om anvisande för ändamålet av 19 000 000 kronor är uppgjort med hänsyn tagen till storleken av den byggnadskvot, som har tilldelats försvaret för år 1952, samt tillgången på arbetskraft. Utskottet vill därför biträda förslaget i fråga och tillstyrker alltså, att medelsanvisningen bestämmas till 19 000 000 kronor, varav 3 000 000 kronor böra anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår. Av det anförda följer att utskottet avstyrker de i ämnet väckta motionerna, såvitt nu är i fråga.

Såsom *departementschefen* föreslagit bör Kungl. Maj:t liksom tidigare beredas möjlighet medgiva, att flygfältsarbeten få igångsättas inom en viss kostnadsram utöver anslagsbeloppet. Utskottet har icke något att erinra mot att denna kostnadsram fastställs till 20 000 000 kronor.

Beträffande anslaget å tilläggsstat gör utskottet hemställen i särskilt utlåtande denna dag.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,
att riksdagen må

a) medgiva, att flygfältsarbeten m. m. vid flygvapnet må komma till utförande i av *departementschefen* angiven omfattning;

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å

motionerna I: 331 och II: 442 samt I: 333 och II: 434, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Vissa flygfältsarbeten m. m.* för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 16 000 000 kronor.

16:o) **Byggnadsåtgärder i samband med ändring i flygvapnets organisation.** Under hänvisning till vad utskottet anfört under punkt 27 i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 17 får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 22, s. 22—24) hemställa,

att riksdagen må till *Byggnadsåtgärder i samband med ändring i flygvapnets organisation* för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

17:o) **Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder. Skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 23 och 24, s. 24 och 25), innebärande oförändrade anslagsbelopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1952/53 anvisa

a) till *Byggnadstekniska brandskyddsåtgärder* ett investeringsanslag av 100 000 kronor;

b) till *Skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar* ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

18:o) **Flygfältsbelysning.** Under hänvisning till vad utskottet anfört under punkt 28 i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 17 får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 25, s. 25 och 26) hemställa,

att riksdagen må till *Flygfältsbelysning* för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 800 000 kronor.

Befästningars delfond.

19:o) **Anordnande av vissa fartygstunnlar.** Under hänvisning till vad utskottet anfört under punkt 29 i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 17 får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 27, s. 26 och 27) hemställa,

att riksdagen må till *Anordnande av vissa fartygstunnlar* för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

20:o) **Berghangarer.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 28, s. 27 och 28) att dels medgiva, att de berghangarer, för vilkas påbörjande

medel anvisats, må komma till utförande inom av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1952 angiven utökad kostnadsram, dels ock till Berghangarer för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

Vidare har i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ewerlöf m. fl.* (I: 331) och den andra inom andra kammaren av herr *Hjalmarson m. fl.* (II: 442), hemställts bl. a., att riksdagen måtte till byggande av berghangarer för budgetåret 1952/53 anvisa, utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, 6 miljoner kronor.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen II: 442.

Med hänsyn till vikten av att genom fullträffsäkra hangarutrymmen kunna bevara materielen intakt i händelse av blixtanfall mot flygvapnets baser har det ansetts vara synnerligen angeläget att, där så befunnits möjligt, i bergskyddsrum inrymma de hangarer som erfordras för de ytterligare flygplan som avses skola tillföras flygvapnet i samband med den pågående förstärkningen av dagjaktflyget. Enligt statsmakternas beslut skola dylika anläggningar utföras vid fem flottiljer. Hittills ha för ändamålet anvisats sammanlagt 19 600 000 kronor.

Totalkostnaderna för de beslutade berghangarerna beräknas nu komma att väsentligt överstiga de tidigare angivna beloppen. Detta sammanhänger icke blott med den allmänna prisstegringen utan även med vissa moderniserings- och förstärkningsarbeten, som befunnits erforderliga på grund av den tekniska utvecklingen. Då de nu framkomna tekniska kraven ej kunna åsidosättas, har departementschefen tillstyrkt att anläggningarna erhålla detta avsevärt mera kostnadskrävande utförande. Kostnaderna för samtliga anläggningar har departementschefen i likhet med fortifikationsförvaltningen beräknat till 58 620 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1951. Riksdagens medgivande till kostnadsökningen har syntts böra inhämtas.

Fortifikationsförvaltningen har för fortsatta arbeten under budgetåret 1952/53 äskat sammanlagt 20 500 000 kronor.

Då enligt departementschefen den byggnadskvot varmed nu är att räkna icke torde medgiva att arbetena utföras i den takt fortifikationsförvaltningen förutsatt, bör en väsentlig begränsning av anslagsanvisningen vara möjlig. Departementschefen har föreslagit, att för ändamålet anvisas 9 000 000 kronor, varav 3 000 000 kronor böra anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Utskottet. Med hänsyn till inträffade prisstegringar och av den tekniska utvecklingen föranledda moderniserings- och förstärkningsarbeten ha de tidigare angivna totalkostnaderna av 30 400 000 kronor för redan beslutade berghangarer avsevärt ökats. Kostnaderna för samtliga anordningar upp-

skattas av fortifikationsförvaltningen enligt prisläget den 1 april 1951 till 58 620 000 kronor. Utskottet tillstyrker, att kostnadsramen fastställs i enlighet med nämnda av departementschefen biträdda förslag.

Departementschefens förslag till medelsanvisning för nästa budgetår har uppgjorts med hänsynstagande till storleken av den byggnadskvot, varmed nu är att räkna. Utskottet finner sig böra godtaga detta förslag och tillstyrker alltså för ändamålet en medelsanvisning av 9 000 000 kronor, varav 3 000 000 kronor böra anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår. Då det här är fråga om, såsom departementschefen även framhållit, synnerligen angelägna arbetsobjekt, förutsätter utskottet, att Kungl. Maj:t tillvaratager alla möjligheter att utöka byggnadskvoten och därigenom påskynda ifrågavarande anläggningar. Av det nu anförda följer, att utskottet avstyrker de i ämnet väckta motionerna, såvitt nu är i fråga.

Beträffande förenämnda anslag å tilläggsstat gör utskottet hemställen i särskilt utlåtande denna dag.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) medgiva, att de berghangarer, för vilkas påbörjande medel anvisats, må komma till utförande inom av departementschefen angiven utökad kostnadsram;

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 331 och II: 442, såvitt nu är i fråga, till *Berghangarer* för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 6 000 000 kronor.

21:o) Anordnande av vissa drivmedelsförråd. Vissa ammunitionsförråd.

Under hänvisning till vad utskottet anført under punkterna 30 och 31 i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 17 får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 29 och 30, s. 29—32) hemställa,

att riksdagen må för budgetåret 1952/53 anvisa

a) till *Anordnande av vissa drivmedelsförråd* ett investeringsanslag av 8 000 000 kronor;

b) till *Vissa ammunitionsförråd* ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

22:o) Anordnande av artilleriammunitions- och torpedförråd. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 31, s. 32 och 33) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

För utförande av två fullträffsäkra artilleriammunitions- och torpedförråd har riksdagen hittills anvisat tillhoppa 1 185 000 kronor.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har fortifikationsförvaltningen

framhållit, att med hänsyn till de speciellt under första kvartalet 1951 inträffade prisstegringarna kostnaderna för omförmälda anläggningar hade ökats och enligt prisläget den 1 april 1951 kunde beräknas uppgå till sammanlagt 1 710 000 kronor. För anläggningarnas färdigställande skulle alltså erfordras 525 000 kronor. Förvaltningen har vidare äskat 1 205 000 kronor för utförande av vissa ytterligare anläggningar, vilka kostnadsberäknats till sammanlagt 2 155 000 kronor. Totalt skulle således under förevarande anslagsrubrik erfordras (525 000 + 1 205 000 =) 1 730 000 kronor. Ämbetsverket har hemställt om anvisande av detta belopp.

Departementschefen har ansett ofrånkomligt, att ett nytt anslag anvisas för att täcka de uppkomna merkostnaderna och föreslagit, att för detta ändamål 500 000 kronor anvisas för nästa budgetår. Däremot har departementschefen ansett sig för närvarande icke kunna förorda anvisande av medel till de av fortifikationsförvaltningen föreslagna nya byggnadsobjekten.

Utskottet tillstyrker, att det äskade anslaget anvisas för täckande av de uppkomna merkostnaderna och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Anordnande av artilleriammunitionsoch torpedförråd* för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

23:o) **Uppställningsplatser för radarstationer.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 32, s. 33 och 34) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehäft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ewerlöf m. fl.* (I: 331) och den andra inom andra kammaren av herr *Hjalmarson m. fl.* (II: 442), i vilka hemställts bl. a., att riksdagen måtte till uppställningsplatser för radarstationer m. m. för budgetåret 1952/53 anvisa, utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, 5 milj. kronor,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Holmbäck m. fl.* (I: 333) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 434), i vilka hemställts bl. a., att riksdagen måtte till uppställningsplatser för radarstationer för budgetåret 1952/53 anvisa, utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, 1 milj. kronor.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna I: 333 och II: 442.

1950 och 1951 års riksdagar ha för ändamålet anvisat tillhoppa 6 000 000 kronor.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *fortifikationsförvaltningen*

anfört, bland annat, följande. Med anlitande av anvisade medel hade ett visst antal för marinen och flygvapnet avsedda radaranläggningar beräknats skola färdigställas. De nödvändiga fortifikatoriska anordningarna hade emellertid visat sig bliva av något större omfattning och av mer komplicerad natur än som från början beräknats erforderligt av vederbörlig expertis. För täckande av dessa merkostnader ävensom inträffade prisstegringar erfordrades 1 855 000 kronor. Totalkostnaderna för det återstående utbyggnadsprogrammet beräknades enligt prisläget den 1 april 1951 uppgå till sammanlagt 34 505 000 kronor. Enär såvitt avsåge marinen en stor del av den erforderliga radarmaterielen redan anskaffats och leverans av dylik materiel därjämte påginge samt då den för flygvapnet avsedda materielen beräknades bliva färdiglevererad under nästkommande budgetår, funne sig förvaltningen böra föreslå, att för utförande av ytterligare ett antal uppställningsplatser för radarstationer anvisades ett belopp av 28 605 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har därjämte beräknat 2 740 000 kronor för vissa fullträffsäkra förråd för radarmateriel m. m. Totalt skulle således erfordras (1 855 000 + 28 605 000 + 2 740 000 =) 33 200 000 kronor.

I särskild skrivelse den 21 september 1951 har fortifikationsförvaltningen sedermera hemställt, att 2 000 000 kronor måtte anvisas å tilläggsstat för utbyggnad av fortifikatoriska anordningar för flygvapnets radarstationer.

I sina medelsäskanden har fortifikationsförvaltningen ävenledes beräknat medel för ombyggnad av vissa kustradiostationer och för ändamålet äskat 1 035 000 kronor.

Departementschefen har framhållit, att, ehuru han är väl medveten om betydelsen av att de fortifikatoriska anordningarna färdigställas i samma takt som den dyrbara och svårersättliga radarmaterielen levereras, det emellertid under nuvarande förhållanden är nödvändigt att räkna med en betydande begränsning av den medelsanvisning, som fortifikationsförvaltningen begärt för ändamålet. Departementschefen har således ansett sig för närvarande icke kunna förorda att mer än 6 000 000 kronor anvisas, varav 2 000 000 kronor å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. Det bör enligt departementschefen vara Kungl. Maj:t obetaget att inom den föreslagna kostnadsramen besluta om modernisering i begränsad omfattning av kustradiostationer, därest dylika åtgärder anses böra komma till utförande med undanskjutande av andra objekt.

Utskottet. Det är givetvis önskvärt, att ifrågavarande anordningar färdigställas i om möjligt samma takt som radarmaterielen levereras. Då emellertid på grund av det ekonomiska läget en begränsning av investeringsverksamheten är nödvändig, anser utskottet sig icke kunna tillstyrka högre medelsanvisning än den, som innefattas i Kungl. Maj:ts förslag, vilket är uppgjort under hänsynstagande till storleken av den byggnadskvot,

som tilldelats försvaret för år 1952, samt tillgången på arbetskraft. Utskottet föreslår alltså, att för ändamålet anvisas 6 000 000 kronor, varav 2 000 000 kronor å tilläggsstat för innevarande budgetår. Av det anförda framgår, att utskottet avstyrker de i ämnet väckta motionerna, såvitt nu är i fråga.

Beträffande anslaget å tilläggsstat gör utskottet hemställan i särskilt utlåtande denna dag.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 331 och II: 442 samt I: 333 och II: 434, såvitt nu är i fråga, till *Uppställningsplatser för radarstationer* för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kronor.

24:o) **Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier. Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen.** Under hänvisning till vad utskottet anført under punkterna 32 och 33 i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 17 får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 33 och 34, s. 34—37) hemställa,

att riksdagen må för budgetåret 1952/53 anvisa

a) till *Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier* ett investeringsanslag av 4 500 000 kronor;

b) till *Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen* ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor.

25:o) **Tygmaterieförråd i berg.** Under hänvisning till vad utskottet anført under punkt 34 i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 17 får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 35, s. 37—40) hemställa,

att riksdagen må

a) medgiva, att det av riksdagen såsom kapitalinvestering i försvarets fastighetsfond, arméns delfond, för budgetåret 1945/46 anvisade investeringsanslaget av 5 000 000 kronor till *Ordnande av Svea artilleriregementes och Stockholms tygstations förläggningar å Järvafältet* må i den i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 4 januari 1952 angivna omfattningen disponeras för lokaler i berg för Stockholms tygstation;

b) medgiva, att det av riksdagen såsom kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, arméförvaltningens delfond, för budgetåret 1944/45 anvisade investeringsanslaget till *Vissa byggnadsarbeten m. m.* må i den i berörda statsrådsprotokoll angivna omfattningen disponeras för tygverkstad i berg för Göteborgs garnison;

c) medgiva, att den anläggning för Bodens tygstation, för vilkens påbörjande medel anvisats, må komma till utförande i den av departementschefen i samma statsrådsprotokoll angivna omfattningen;

d) till *Tygmaterieförråd i berg* för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

26:o) **Utvidgning av flygverkstad. Fullträffsäkra uppehållsplatser. Övriga befästningsarbeten.** Under hänvisning till vad utskottet anfört under punkterna 35—37 i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 17 får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 36, 37 och 39, s. 41—45) hemställa,

att riksdagen må för budgetåret 1952/53 anvisa

a) till *Utvidgning av flygverkstad* ett investeringsanslag av 800 000 kronor;

b) till *Fullträffsäkra uppehållsplatser* ett investeringsanslag av 11 000 000 kronor;

c) till *Övriga befästningsarbeten* ett investeringsanslag av 5 000 000 kronor.

FÖRSVARETS FABRIKSFOND.

27:o) **Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksstyrelse.** Under hänvisning till vad utskottet anfört under punkt 38 i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 17 får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 40, s. 46 och 47) hemställa,

att riksdagen må till *Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksstyrelse* för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

28:o) **Försvarets fabriksverks dispositionsanslag.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 41, s. 47), innebärande oförändrat anslagsbelopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom *Försvarets fabriksverks dispositionsanslag* för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 kronor.

29:o) **Diverse byggnadsarbeten.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 42, s. 47—49) får utskottet — under erinran att motsvarande anslag för innevarande budgetår uppförts med 150 000 kronor — hemställa,

att riksdagen må till *Diverse byggnadsarbeten* för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

Statens utlåningsfonder.

30:o) **Värnpliktlånefonden.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 43, s. 49 och 50), innebärande oförändrat anslagsbelopp, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Värnpliktlånefonden* för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kronor.

UPPSKJUTNA FRÅGOR.

31:o) Utskottet kommer framdeles att avgiva utlåtande i fråga om nedannämnda av Kungl. Maj:t under följande punkter framställda förslag, nämligen

punkten 3: Anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt,

punkten 11: Vissa markförvärv,

punkten 19: Vissa markförvärv,

punkten 26: Vissa markförvärv samt

punkten 38: Anordnande av vissa lokaler i berg för försvarets forskningsanstalt.

Stockholm den 7 mars 1952.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Närvarande: se under utlåtandet nr 44, dock att herr Hjalmarson deltagit i stället för herr Staxäng.

Reservationer.

1) vid *punkten 15* (Vissa flygfältsarbeten m. m.) av herr *Ohlon*, fröken *Andersson*, herrar *Sundelin*, *Lundgren*, *Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg* i Skövde, *Ståhl*, *Bergstrand*, *Widén* och *Hjalmarson*, vilka ansett, att utskottet i anledning av motionerna I: 331 och II: 442 samt I: 333 och II: 434, såvitt nu är i fråga, bort tillstyrka höjning av anslaget och att därför

dels den del av utskottets yttrande, som börjar med orden »Av angivna» och slutar med orden »i fråga», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Vid bifall till det av Kungl. Maj:t äskade anslaget skulle ifrågavarande eftersläpning ytterligare ökas. En sådan försening skulle allvarligt hämma flygvapnets operationsmöjligheter i krig och övningar i fred. En höjning av anslaget är följaktligen ofrånkomlig. Utskottet är därför berett att i

anslutning till de motionsvis gjorda yrkandena föreslå, att anslaget i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag uppräknas med 3 000 000 kronor. Härigenom skulle åtminstone innevarande års arbetstakt beträffande dessa byggen kunna upprätthållas. Med hänsyn till betydelsen av att flygfälten maskeras på ett betryggande sätt anser utskottet, då arbetena härpå icke böra uppskjutas, att någon del av anslaget användes för detta ändamål. Utskottet föreslår alltså, att anslaget för nästa budgetår bestämmes till 19 000 000 kronor. Härutöver bör i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag 3 000 000 kronor anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Till frågan om avskrivning av den del av anslaget, som överstiger vad Kungl. Maj:t äskat, återkommer utskottet framdeles under riksdagen.»

dels ock utskottets hemställan under b) bort hava följande lydelse:

»b) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 331 och II: 442 samt med bifall till motionerna I: 333 och II: 434, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Vissa flygfältsarbeten m. m.* för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 19 000 000 kronor.»

2) vid *punkten 20* (Berghangarer) av fröken *Andersson*, herrar *Lundgren*, *Skoglund* i *Doverstorp* och *Hjalmarson*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 331 och II: 442, såvitt nu är i fråga, och att därför

dels den del av utskottets yttrande, som börjar med orden »Departementschefens förslag» och slutar med orden »i fråga», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Byggandet av berghangarer har blivit försenat i förhållande till leveransen av flygplan, vilket medfört bland annat, att levererade och under leverans varande flygplan icke kunna beredas tillfredsställande förvaring. Vådan härav torde vara uppenbar. Det är därför nödvändigt, att utbyggnaden av berghangarerna fortsättes i hastigare takt än Kungl. Maj:t förutsatt. Av denna anledning bör det av Kungl. Maj:t äskade anslaget för nästa budgetår ökas. Utskottet föreslår, att anslaget bestämmes till 12 000 000 kronor, vilket i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag innebär en höjning med 6 000 000 kronor. Av det anförda följer, att utskottet tillstyrker de i ämnet väckta motionerna, såvitt nu är i fråga. Utöver sistnämnda belopp bör i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag 3 000 000 kronor anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Till frågan om avskrivning av den del av anslaget, som överstiger vad Kungl. Maj:t äskat, återkommer utskottet framdeles under riksdagen.»

dels ock utskottets hemställan under b) bort hava följande lydelse:

»b) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 331 och II: 442, såvitt nu är i fråga, till *Berghangarer* för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av 12 000 000 kronor.»

3) vid *punkten 23* (Uppställningsplatser för radarstationer) av herr Ohlon, fröken Andersson, herrar Sundelin, Lundgren, Skoglund i Dovers-
torp, Malmborg i Skövde, Ståhl, Bergstrand, Widén och Hjalmarson, vilka
ansett, att utskottet i anledning av motionerna I: 331 och II: 442 samt I: 333
och II: 434, såvitt nu är i fråga, bort tillstyrka höjning av anslaget och att
därför

dels första stycket i utskottets yttrande bort ersättas med text av följande
lydelse:

»Enligt vad utskottet inhämtat lära leveranserna till marinen och flyg-
vapnet av radarmateriel vara avslutade under den närmaste tiden. Det är
i hög grad angeläget, att särskilda uppställningsplatser iordningställas för
att denna dyrbara och svårersättliga materiel skall kunna utnyttjas aktivt
och givas betryggande skydd. De medel, som hittills tilldelats för dylika
anordningar, motsvara icke på långt när behovet. Då det här är fråga om
objekt av hög angelägenhetsgrad, anser utskottet, att det av Kungl. Maj:t
begärda anslaget, som betydligt understiger vad myndigheterna äskat, bör
höjas.

Med hänsyn till det anförda vill utskottet i anledning av de i ämnet
väckta motionerna, såvitt nu är i fråga, föreslå, att förevarande anslag i
förhållande till Kungl. Maj:ts förslag uppräknas med 2 000 000 kronor och
alltså bestämmas till 6 000 000 kronor.

Utöver sistnämnda belopp bör i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag
2 000 000 kronor anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Till frågan om avskrivning av den del av anslaget, som överstiger vad
Kungl. Maj:t äskat, återkommer utskottet framdeles under riksdagen.»

dels ock utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag
samt motionerna I: 331 och II: 442 samt I: 333 och II: 434, så-
vitt nu är i fråga, till *Uppställningsplatser för radarstationer*
för budgetåret 1952/53 anvisa ett investeringsanslag av
6 000 000 kronor.»
